

Myöskin kaulan sivuilla oleva valkea laikka, joka meikäläisillä naakoilla esiintyy vaihtelevan suuruisena yli puolella linnuista, on keskimääräiseltä kooltaan erilainen eri sukupuolilla. Naarailla sanottu täplä puuttuu yleisemmin kuin koirilla ja suurikokoiset täplät ovat niillä suhteellisesti harvinaisempia. Tämä ero pätee kaikkina vuodenaikoina. Suurikokoisten täplien suhteellisen runsas esiintyminen talviaikaisilla koirilla johtuu todennäköisesti kauempaa alueellemme muuttaneista tai läpimuuttavista yksilöistä.

References

- HARTERT, E. 1910—38. Die Vögel der paläarktischen Fauna I—III u. Nachträge. — Berlin.
- HORTLING, I. 1929—31. Ornitologisk handbok. — Helsingfors.
- VOOUS, K. H. 1950. The post-glacial distribution of *Corvus monedula* in Europe. *Limosa* 23:281—292.

KAKSI BIGAMIA-TAPAUSTA KIVITASKULLA (*OENANTHE OENANTHE*)

MARKKU ARO

Kirjallisuustietojen mukaan on moniavioisuutta kivitaskulla havaittu vain kolmesti; kahdesti vuonna 1953 Ruotsissa (JENNING 1954) sekä vuonna 1958 Saksassa (MENZEL 1964). Kesällä 1967 totesin kuitenkin Helsingin edustalla olevalla Melkin saarella (60°08'N, 24°54'E) kaksi bigamia-tapausta tällä lajilla. Tutkimani linnut olivat yksilöllisesti värirenkain merkittyjä.

Tapaus A

Avoimella kivikkorannalla pesineen parin komea, yli 2-vuotias koiras oli vallannut itselleen suuren reviirin (A₁, Kuva 1). Koirasta ei kuitenkaan usein tavannut reviiriltä, josta pesä löytyi tervaleppävyöhykkeeseen rajoittuvan avoimen rantavyöhykkeen reunasta keskikokoisen kiven alla olevasta onkalosta. Kuudesta munasta ensimmäinen ilmestyi 15. 5. ja naaras (♀₁) aloitti haudonnan 20. 5.

Poikaset kuoriutuivat 3. 6., ja molemmat emot ruokkivat niitä alusta pitäen. Tehdessäni pesälle tarkistuskäyntejä, ♂ oli kullakin kerralla erittäin kiihtynyt ja varoitteli intensiivisesti, kun taas ♀₁ aina vetäytyi läheisen harvan männikön suojaan. Vielä 19. 6. pesässä oli yksi poikanen, jota molemmat emot ruokkivat. 20. 6. pesä tavattiin tyhjänä, ja totesin emojen ja ainakin kolmen poikasen siirtyneen pesästä n. 300 m:n päässä olevalle avokalliolle. Vielä 22. 6. ♂:kin huolsi poikasia ja ♀₁ aina 2. 7. saakka.

Reviiriltä A₂, joka sijoittui em. avokallion alle kapealle rantavyöhykkeelle ja pieneen metsikköön, löytyi yllättäen pesä 2. 7. kahden toisiinsa nojaavan suuren kiven välissä olevasta onkalosta. Pesässä oli viisi poikasta, iältään n. 10 vrk. Kuoriutuminen oli näinollen tapahtunut n. 23. 6. ja muninta alkanut n. 4. 6. Poikasille ruokaa tuonut naaras (♀₂) oli rengastamaton, ja sen merkitsinkin; ♂

taasen oli merkitty, jo reviiirillä A₁ pesi-
nyt. Käydessäni pesällä, emot varoittelivat
vain laimeasti viereisessä VT-männi-
kössä pysyen koko ajan lähes näkymät-
tömissä. ♂ oli siis ilmeisesti aloittanut
toisen poikueen hoitamisen heti kuoriu-
tumisesta (n. 23. 6.). Tässä tapauksessa
pesien etäisyys toisistaan oli 300 metriä.

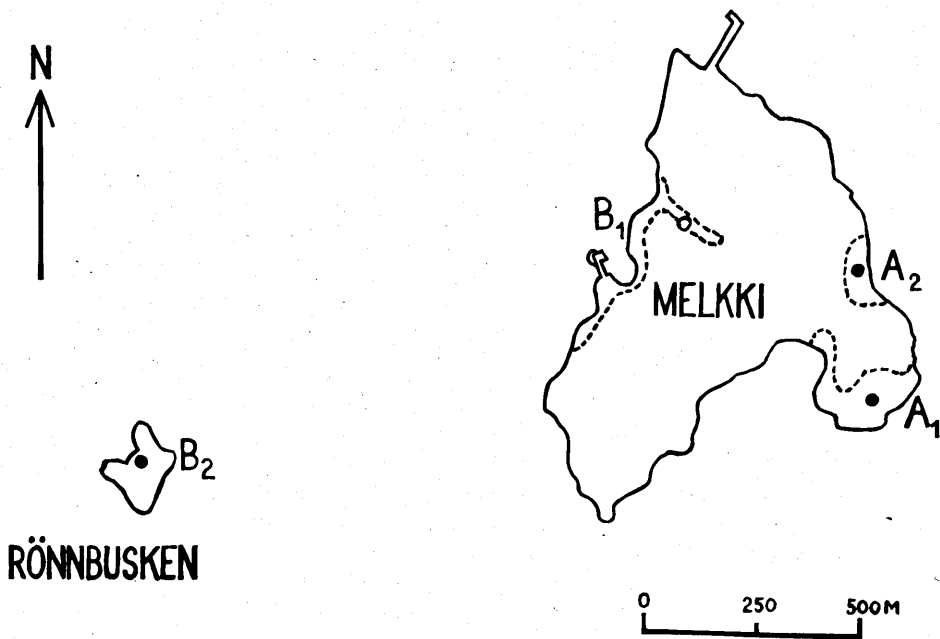
11. 7. näin ♀₂:n ja kolme poikasta
pesästä n. 150 metriä suuntaan W erään
varaston sementtipihalla; koirasta en
enää nähnyt.

Todettakoon vielä, että muninta revii-
rillä A₁ alkoi 15. 5. ja reviiirillä A₂ n.
4. 6. Löytämässäni muissa kivitaskunpe-
sissä (23 kpl) vuonna 1967 alkoi mu-
ninta yhtä poikkeusta lukuunottamatta
(Melkki, n. 1—2. 6.) 17—24. 5. Reviiirin

A₂ pesä sijaitsi erään mökin pihalla. Mö-
kissä asuva vanha neiti kertoi kivitasku-
jen ”jo usean vuoden ajan” pesineen sa-
maan koloon, mutta hän totesi edelleen,
että pesintä tänä vuonna alkoi tavan-
omaista myöhempää. Todennäköisesti
vuonna 1967 vain naaras (♀₂) oli pa-
lannut vanhalle pesimäpaikalle, ja laa-
jalla alueella liikkunut naapurireviirin
koiras oli pariutunut senkin kanssa.

Tapaus B

Tämä tapaus ei ole yhtä selvä, mutta
tulkoon sekin selostetuksi. Merkitsin
kivitaskuparin 15. 5. Melkin S-päässä
Koirasta en kertaakaan enää nähnyt,
mutta-naaraan (♀₁) näin yllättäen saa-

KUVA 1. Tutkittujen kivitaskujen reviiirit ja pesät. A₁ ja A₂ sekä B₁ ja B₂ kahden eri koiraan
reviiirit. o = pesää ei löydetty.

FIG. 1. The territories and nests of the observed Wheatears. The territories of male A are
marked A₁ & A₂ and of male B, B₁ & B₂. o = presumed nest position.

ren W-rannalla rantakivillä 23. 5. ja päivittäin aina 27. 5. saakka samassa paikassa tai kyseiseltä rannalta alkavalla n. 15 m:n levyisellä, MT-sekametsään hakatulla palokujalla (reviiri B₁). 28. 5. ♀₁:n seurassa oli merkitsemätön koiras, jonka pyydystin ja rengastin. Tällöin myös naaras meni verkkoon. Sen alaperä oli turvonnut ja paino oli noussut 21,5 g:sta (15. 5.) 28,0 g:aan; merkit siis viittasivat munintaan. 30. 5.—7. 6. koiras lähes päivittäin havaittiin Melkin W-rannalla n. 400 m:n pituisella alueella — usein laulamassakin, naaras oleskeli palokujalla. Viimeinen havainto koirasta Melkissä tehtiin 7. 6.

14. 6. lähdin rengastamaan kivitaskuja Melkistä n. 1 km:n päässä suuntaan WSW olevalta Rönbusken-nimiseltä luodolta (reviiri B₂). Tällä lähes avoimella luodolla kasvaa niukalti pajuja ja pihlajia. Naaras (♀₂) oli rengastamaton, mutta hämmästykseni oli suuri; koiras osoittautui tutuksi. Pesäkin löytyi suuren kiven alta. Poikaset olivat tällöin 5 vrk:n ikäiset, ja molemmat emot ruokivat niitä. Naaraan (♀₂) on täytynyt munia ensimmäinen muna n. 21. 5., pesye on ollut täysilukuinen n. 26. 5. ja kuoriutumisen on tapahtunut n. 9. 6.

Koska reviiriltä B₁ en pesää etsiskeysistäni huolimatta löytänyt (kuitenkin mm. 18. 6. ♀₁ palokujalla ruokaa suus-

saan), en tapaukseen enää muualle suuntauneiden retkienä takia joutanut kiinnittämään huomiota. Kirjallisuudessa (MENZEL 1964) mainitaan kivitaskukoiraisten kiertävän runsaasti ympäristössä, jos aivan lähinaapuruudessa ei pesi toisia saman lajin yksilöitä. Näin oli ilmeisesti laita tässäkin tapauksessa, ja ♂ osui retkillään parittoman naaraan (♀₁) luo. (28. 5. ♀₂ oli jo hautonut 2—3 vrk).

Summary: Bigamy in Two Instances with the Wheatear (*Oenanthe oenanthe*).

The author describes two cases of bigamy which he observed in 1967 in the archipelago of Helsinki. There were two males who obviously kept two females each. The nests of male A were 300 metres, and the nests of male B some 1.400 metres apart. The birds were ringed.

Kirjallisuutta

- JENNING, W. 1954. Polygami hos stenskvätta (*Oenanthe oenanthe*). Vår Fågelvärld 13: 167—171.
- MENZEL, H. 1964. Der Steinschmätzer. — Halle.

Tekijän osoite: Porintie 2 E 61, Helsinki 35.